

PRINCIPALS RESULTATS DE LA RECERCA SOBRE ELS MESTRES I LA DIMENSIÓ NACIONAL

*Jordi Guixà**

Per sintetitzar, podria esmentar que un treball d'aquestes característiques té dos elements fonamentals: un és el qüestionari, on es recullen de la millor manera, després de múltiples discussions amb l'equip director de l'estudi, les preguntes més adequades per obtenir la informació; aquest qüestionari està bastant elaborat; en algun cas potser excessivament elaborat, perquè el contingut que se u volia donar ha excedit les normes usuals d'un qüestionari —aquest qüestionari té vuitanta preguntes; està al límit de les seves possibilitats pel que fa a quantitat d'informació.

Des de l'òptica de la qualitat, totes aquestes preguntes estan pensades per cobrir l'objectiu, que era arribar a tenir les dades que volíem. Des de l'altra òptica, la mostra final es va configurar amb 406 persones. Cal dir, com a comentari, que havíem previst inicialment ampliar la mostra, però d'acord amb el calendari i una certa dificultat a l'hora d'accedir a les persones que ens havien de contestar el vam tallar al voltant de les quatre-centes. És un criteri suficient per fer una anàlisi global i en alguns segments. Pel que fa al resultat final de la mostra, tenim unes proporcions de dones més altes que d'homes i unes proporcions d'edat on hi ha un nombre més elevat de persones amb una edat mitjana, i, en canvi, hi ha menys joves —fins a 36 anys, i el grup més reduït és el de més de 45 anys.

Algú es pot plantejar la correlació amb l'univers. Cal dir que en el nostre país hi ha algunes dificultats per conèixer els universos. Els nivells d'estadística de Catalunya encara no estan a l'altura que haurien d'estar, però per les dades que tenim, la mostra té una certa correlació amb les estructures de l'univers. Des d'aquest punt de vista, el qüestionari que hem dissenyat amb una mostra suficient quant a grandària, i amb una estructura de les dades, té força consistència; és a dir, l'activitat estadística necessària. Des del punt de vista d'estat civil, hem trobat dades suficientment vàlides de l'univers, hi ha més ensenyants casats que solters. En els informes hi ha més dades sobre l'estructura de la mostra.

Només voldria fer referència a una dada que potser és important tenir-la en compte perquè després condiciona una part de les respostes, que és el nivell d'ascendència dels entrevistats. Pel que fa a l'ascendència hi ha diversos grups: un primer grup és aquell dels entrevistats que són catalans nascuts a Catalunya —nascuts a Catalunya l'entrevistat i els seus pares; un altre grup són els individus nascuts a Catalunya, però amb el pare o la mare —un dels dos— no nascut a Catalunya, que són el que en diem mixtos; els catalans o les persones nascudes a Catalunya amb pare i mare nascuts fora de Catalunya, i, finalment, les persones entrevistades no nascudes a Catalunya.

Això configura una estructura de la mostra des de l'òptica de l'ascendència. Aquesta dada, com en qualsevol estudi que es faci a Catalunya en qualsevol nivell de professió, és una variable que està totalment en correlació amb moltíssimes respostes. A Catalunya sabem que els individus nascuts a Catalunya amb pares nascuts a Catalunya davant d'unes determina-

* Intervenció de l'autor feta el dia 26 de maig de 1994.

des qüestions de la vida quotidiana, la vida professional, la vida política, les idees, etcètera, en general tenen actituds diferenciades d'aquells altres ciutadans. Més endavant esmentarem alguna dada d'estudi on aquest aspecte de correlació entre l'ascendència i el nivell d'opinió o valoració d'unes determinades variables és molt clar. Aquesta variable és molt més discriminant que d'altres com ara l'edat, el sexe, etcètera. És la variable que, en el conjunt de l'estudi discrimina més opinions, actituds, valoracions que fan en el qüestionari. En aquest país, la classificació dels ciutadans des d'unes variables condiciona molt. Hi ha algunes dades sobre el tipus de centre però no mostren gaires diferències; la variable que discrimina és la de l'ascendència.

A continuació anotaré aquelles dades que, des de l'òptica de l'investigador, tenen rellevància quant als resultats de l'enquesta. Des del punt de vista de l'investigador aquesta és una dada que té certa significació. Per fer aquesta interpretació he dividit ràpidament els resultats en sis àrees diferents. La primera és la que vàrem titular inicialment el rol professional; és a dir, quan es fa un estudi, es visiten professionals, i per això una variable que pensem que es molt important és si està satisfet o no amb el que fa. Vostès saben que hi ha molts professionals que han arribat a la seva professió per camins determinats i que si poguessin l'endemà mateix se'n sortirien, (per exemple, els empresaris). Aquí hi ha una dada molt important: el 90% dels enquestats manifesten que estan molt orgullosos amb la seva professió. Aquesta és la dada, al nostre criteri, sorprenent, pel fet que el 89% del col·lectiu està molt satisfet amb la seva professió i ho manifesta amb orgull i amb satisfacció, que són dues coses complementàries.

Això comença a variar quan parlem del rol laboral. D'una banda, hi ha un grau de satisfacció perquè curiosament també hi ha poc interès a canviar, no de professió, sinó de feina. Sembla que la gent, en general, està bé on està, el que passa és que se sent mal retribuïda. Això no és tan sorprenent perquè això passa, aproximadament, o bé un 99% dels professionals de qualsevol branca: tothom se sent mal retribuït, això és un tòpic.

Però on es troba una dada molt important i que no es dona en altres professions és el fet que aquests individus que estan satisfets del seu rol professional tenen una autopercepció mot alta i, en canvi, la percepció que la seva acceptació social és dolenta. El 85% diuen que l'acceptació del rol professional de l'ensenyant és molt negatiu. En definitiva, aquesta és una dada molt important perquè, d'una banda, ens dona individus molt satisfets amb la seva professió i que no se senten marginats, però si molt mal valorats per la societat, conceptes que analitzats d'una certa manera poden semblar antagònics. Aquesta és una de les dades primeres de l'estudi.

D'altra banda, aquests individus que se senten valorats negativament per la societat entenen que el seu rol és ser bàsicament transmissors de valors i elements culturals. Aquí apareix una altra dada important: aquests individus entenen que el seu paper davant aquesta societat és transmetre-li valors i elements culturals. Amb aquest primer full de resultats podríem fer una tesi sobre aquest col·lectiu professional amb unes característiques realment peculiars.

Totes aquestes dades estan damunt del 50%, algunes damunt del 70% i algunes quasi en el 90%, és a dir, que no són tendències d'alguns subgrups d'aquest col·lectiu, sinó que són

afirmacions majoritàries on les variables que esmentàvem abans ja no tenen ni forca discriminant. Aquí opinen tots igual: els homes, les dones, els joves, els grans, els nascuts a Catalunya, els no nascuts a Catalunya, els casats i els solters. Aquest col·lectiu té uns elements de percepció molt clars en conjunt. Aquest és el primer conjunt de dades de l'estudi on hi ha molt per discutir.

Passem a un altre capítol, en què també trobarem alguna dada sorprenent. Una de les coses que ens ha sobtat més és quan hem preguntat als ensenyants quins elements didàctics pedagògics utilitzen habitualment. Llavors la gran sorpresa per a nosaltres ha estat que l'element més utilitzat és la pissarra, el segon és el llibre i el tercer és el vídeo.

Per a la galàxia de la cultura audiovisual i de la telemàtica, l'ordinador apareix en un 4% escaig a nivell espontani, i quan ho suggerim arriba al 18%, però, d'alguna manera, l'ordinador, que és molt present en alguns àmbits d'altres col·lectius, en aquest àmbit, com a element d'utilització, està molt per sota d'altres elements. En canvi, el vídeo ja és el tercer element —també és interessant veure la diferència entre les respostes espontànies i les suggerides—. Aquests són els elements que normalment s'utilitzen com a instruments tècnics.

Després l'estudi tenia uns continguts en què els nivells de resposta comencen a diferenciar-se, que és quan entrem en temes més delicats, com ara la llengua. A partir d'aquí comencen a aparèixer elements de diferenciació.

Quan parlem de la llengua que s'utilitza a les escoles, apareix el primer element de diferenciació. El català a l'escola: hi ha una diferència entre parlat i escrit; d'entrada, els números: el català parlat (69%) i l'escrit (73%) ja ens diuen que no és el 100%, no és sempre la llengua catalana la utilitzada, però sí que és important que els nivells d'utilització del català parlat i escrit per part dels ensenyants comencen a mostrar diferències importants d'acord amb l'ascendència de l'ensenyant. És a dir, el fet que comença a discriminar comportaments, en aquest cas lingüístics, no són elements complexos, sinó que són elements d'ascendència, és a dir, la condició d'haver nascut o no al país, de tenir pares o no nascuts al país. Això fa que els individus es comportin en el tema lingüístic d'una manera diferent els uns dels altres.

És important destacar-ho perquè parlem d'utilització professional i, per tant, aquí apareix un condicionant: l'ascendència condiona l'activitat professional; en altres col·lectius això no es donaria d'aquesta manera o només tindria efectes en el component quotidià de l'individu, però no del professional. De la mateixa manera que l'estudi diu que el 73% dels professionals utilitza el català escrit, en general dels qui no han nascut a Catalunya o tenen ascendència no catalana només és el 53%, o sigui que gairebé la meitat d'individus de la mostra ja no utilitzen el català escrit d'una manera habitual perquè no és la seva llengua pròpia. Aquí hi ha un element de reflexió.

La identificació amb el país és la dada més important. Aquest col·lectiu es manifesta d'una manera totalment diferenciada de la població del país quan es defineix com a català europeu. Per fer-nos-en una idea, al voltant del 7% de la població de Catalunya es defineix com a català europeu, mentre que en aquest col·lectiu es defineix com a català europeu el 23%; és a dir que és una dada, des del punt de vista d'identificació, bastant important.